

Impressie seminar Jonge onderzoekers staatsrecht

Georganiseerd door de Staatsrechtkring en de staatscommissie parlementair stelsel
Den Haag - 16 maart 2018

Op vrijdag 16 maart 2018 kwamen ruim 30 jonge staatsrechtonderzoekers en praktijkjuristen bijeen in Den Haag om met de staatscommissie te praten over de toekomst van het parlementair stelsel. Eric Janse de Jonge van de staatscommissie heette de deelnemers van harte welkom en nodigde hen uit om zonder terughoudendheid te reflecteren op de opdracht van de staatscommissie parlementair stelsel.

De bijeenkomst vond plaats op initiatief van de Staatsrechtkring, de vereniging voor het staatsrecht die onder meer het maatschappelijk debat over staatsrechtelijke thema's stimuleert.

In samenwerking met de staatscommissie zijn jonge staatsrechtjuristen (promovendi en masterstudenten) gevraagd mee te denken over de onderwerpen die de commissie afgelopen najaar in zijn Probleemverkenning heeft geagendeerd. Een zestal jonge onderzoekers gaven hun inzichten in kernachtige presentaties die zij met verve voor het voetlicht brachten. Mede geïnspireerd door co-referaten ontstond in deelsessies een goede discussie over voor de staatscommissie relevante onderwerpen, zoals de weerbare democratie, de politieke partijen en het tweekamerstelsel.

De meest opvallende thema's die uit de presentaties en de discussie daarover in de deelsessies naar voren kwamen, werden in de vorm van stellingen voorgelegd aan een forum. Het forum bestond uit Marleen Jongeneel van de directie Constitutionele Zaken en Wetgeving van het ministerie BZK, Solke Munneke, hoogleraar Rijks universiteit Groningen en Roel de Lange, hoogleraar Erasmus Universiteit Rotterdam.

De forumdiscussie leverde een aantal boeiende aandachtspunten op. De balans bijvoorbeeld die er zou behoren te zijn tussen een institutionele én een culturele benadering van de vraag hoe het parlementair stelsel zou kunnen worden versterkt. Al aan het begin van de discussie werd een wezenlijk thema aan de orde gesteld: moeten we niet komen tot een modernere lezing van artikel 50 van de Grondwet? Het artikel verwoordt dat de Staten-Generaal het gehele Nederlandse volk vertegenwoordigt. Maar geldt dat ook diegenen die niet zijn gaan stemmen, of diegenen die stemmen op een partij die geen zetel in een nieuw gekozen parlement haalt? Meer in algemene zin: kan artikel 50 Grondwet niet sterker een normatief ankerpunt zijn voor een optimale representatie van de Nederlandse bevolking. Want – en dat is een centrale vraag, ook in het werk van de staatscommissie – voelt iedereen zich wel vertegenwoordigd?

Naar aanleiding van de stellingen werd vervolgens wat specifieker over een aantal onderwerpen doorgepraat. Zo werd beklemtoond dat staatsrechtelijke zuiverheid het uitgangspunt moet zijn en blijven als de Tweede Kamer de mogelijkheid krijgt om de verwerping van een wetsvoorstel door de Eerste Kamer te overrulen door middel van een goedkeuring met gekwalificeerde meerderheid. De waarde van de bescherming van (politieke) minderheden werd nadrukkelijk onderstreept, naar aanleiding van de stelling dat artikel 50 van de Grondwet nog altijd moet worden begrepen als een waarborg tegen machtsmisbruik

in ons constitutionele bestel. Er werd vrij uitgebreid stilgestaan bij de verhouding tussen Tweede Kamer en Eerste Kamer en dan met name het politieke karakter van de Eerste Kamer in relatie met haar rol bij, en verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van wetgeving. Dat laatste zou een impuls verdienen, zo werd veelvuldig gehoord. Maar het eerste is tegelijkertijd een lastig te temperen ambitie. De Eerste Kamer is nu eenmaal een politiek (gekozen) orgaan. Door toekenning van een recht van amendement aan de Eerste Kamer zal haar politieke karakter (kunnen) afzwakken.

In het verlengde van de discussie op dit punt kwam ook de EK-verkiezing aan de orde. Zou een gelijktijdige verkiezing van de beide Kamers niet helpen om allerlei lastigheden in het verkeer tussen Kamers te voorkomen? Of zou de terugkeer naar de wijze van verkiezing van vóór 1983 daar beter bij kunnen helpen? En zou - over een heel andere boeg gegooid - de federalisering van de Eerste Kamer niet een goed idee zijn, en dan niet via de provincies, maar vanuit het gemeentelijk niveau; daar immers zijn steeds meer overheidstaken geland. Dit zou dan wel met zich mee brengen dat de zorg voor wetgevingskwaliteit elders belegd moeten worden, bij de advisering door de Raad van State, bijvoorbeeld.

In de afsluiting van de bijeenkomst zag Eric Janse de Jonge terug op een geslaagde bijeenkomst, waarin volop ruimte was om te komen met suggesties en inzichten die van betekenis kunnen zijn voor onze parlementaire democratie.

Colofon

Staatscommissie parlementair stelsel
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.staatscommissieparlementairstelsel.nl

Den Haag, april 2018